

Restaurování porcelánové sestavované vázy

Lucie Kališová, Městské muzeum Františkovy Lázně

kalisova@muzeumfl.cz

Porcelánová váza, sestavená ze čtyř segmentů, byla vyrobena před rokem 1945 v manufaktuře Augusta Fischera v Rybářích (dnes součást Karlových Varů). Jedná se o zdobnou plasticky zpracovanou vázu, která je dekorována několika způsoby naglazurní dekorace. Váza byla převzata v demontovaném a fragmentárním stavu. Po provedení a vyhodnocení optického a humanitního průzkumu byl zhodnocen celkový stav předmětu i stav povrchových dekorací. Po schválení restaurátorského záměru bylo přistoupeno k samotnému restaurování. To spočívalo v očištění všech částí, lepení ucha s nosnou funkcí pomocí epoxidové pryskyřice, provedení separačních náterů a následně doplnění ztrát pomocí plněného epoxidového tmelu. V rámci provádění barevných retuší byla imitována bílá barva porcelánu bez glazury, dekorace zlatem a dekorace mramorovaným listem. Nakonec byla provedena montáž pomocí šroubu a matice z korozivzdorné oceli aplikované společně s kaučukovými podložkami. Na závěr byl navržen vhodný režim pro uložení i prezentaci předmětu.

Obr. 2: Značka na podstavci 1

Základní informace o předmětu

Restaurovaný předmět je součástí pomocného materiálu k podsbírce Keramika a porcelán Městského muzea Františkovy Lázně. Váza se skládá z podstavce 1, podstavce 2, těla vázy a víčka (Obr. 3). Celková výška v sestaveném stavu je 44,8 cm a váha 2 284 g. Podstavec 1 je značen razítkem s textem: August Fischer, Porzellan Manufaktur, Karlsbad Fischern (Obr. 2). Předmět byl převzat v rozloženém a fragmentárním stavu. Jednalo se o porcelánové součásti, nedochoval se šroub z montáže. Všechny součásti byly silně znečištěny prachem. Na podstavci 2 byly patrné dvě ztráty. Na těle vázy je jedno ucho rozbito na celkem 7 fragmentů.

Provedené průzkumy

Humanitní průzkum

- Bylo zjištěno, že váza byla vyrobena před rokem 1945 v Rybářích v Karlových Varech.
- Vázy podobného typu jsou sestavovány pomocí montáže aplikací šroubu a matice na gumové podložky. Šrouby jsou často pokryty korozními produkty a podložky jsou ztřeštělé.
- Jedná se o evropský tvrdý porcelán, přibližné složení hmoty bylo tedy 50 % kaolinu, 25 % křemene a 25 % živce [Hanykř – Kutzendörfer, 2008].
- Mineralogické složení vypálené střeškové hmoty nebylo analyzováno, ale předvídá se, že obsahuje křemen, mullit a cristobalit.

Optický průzkum

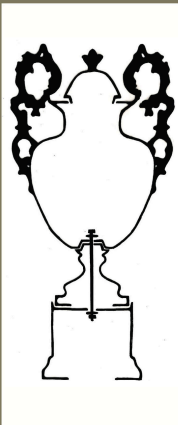
- Mikroskop Bresser Advance ICD 10x–160x,
- silné znečištění prachem (Obr. 4), materiál je stabilní, dekorace jsou v dobrém stavu, dekorace zlatem je místy poškozena otěrem (Obr. 7).

Restaurátorský záměr - zdůvodnění použitých materiálů

- Čištění:** Vysavačem budou odstraněny volně ulpělé prachové nečistoty. Dále bude provedeno čištění pomocí vody s neutrálním detergentem Syntapon L [Svobodová, 2010]. Před lepením budou lomové hrany očištěny acetonem.
- Lepení:** Z důvodu nosné funkce lepené části bude použita epoxidová pryskyřice Hxtal NYL-1.
- Separční náter:** Pro účel separace bude použit 10% Paraloid B-72 v toluenu [Acton – Smith, 2003], který bude nanesen na styčné plochy ztrát a budoucích doplňků. Náter zajistí reverzibilitu doplňků.
- Doplňování:** V okolí ztrát není porcelán průsvitný, proto bude použit plněný epoxidový tmel Milliput Superfine White [Acton – Smith, 2003].
- Barevné retuše:** Hmoty, které budou aplikovány na doplňky, nebudou v kontaktu se samotným porcelánem. Budou proto voleny materiály s vhodnou stabilitou a optimálními optickými vlastnostmi bez ohledu na míru reverzibility.
- Montáž:** Pro sestavení vázy bude použit šroub a matice z korozivzdorné oceli, obojí bude ošetřeno Resistinem ML. Podložky budou odlišny z Lukoprenu N 1522 a předmět bude následně kompletován.

Obr. 17: Pomůcky pro montáž

Obr. 18: Schéma provedené montáže

Aplikované postupy

- Čištění** bylo provedeno vysavačem Munz, poté vodou a detergentem Syntapon L, následoval oplach v destilované vodě (Obr. 10 a 11). Lomové hrany byly očištěny acetonem.
- Lepení** bylo prováděno postupně, epoxidovou pryskyřici Hxtal NYL-1 (Obr. 12). Přetoky čistěny ihned pomocí acetonu.
- Separční náter** byl nanesen na styčné plochy porcelánu a budoucích doplňků. Byl použit 10% Paraloid B-72 v toluenu.
- Doplňování** bylo provedeno hmotou Milliput Superfine White. Byla provedena ruční modelace s pomocí luktu Talkum 1a; schneeweiss Deffner & Johann a následně mechanické opracování doplňků (Obr. 13).
- Barevné retuše** zahrnovaly provedení zkoušek vhodných barev a kombinací pigmentů a pojiv.
- Bílá barva porcelánu bez glazury** na doplňcích 1 a 2 byla imitována matným lakem Pebeo Artist Acrylics – Vernis Mat Anti UV probarveným pigmenty Deffner & Johann: Titanweiß Rutil, Lichter Ocker a Eisenoxydschwarz.
- Růžový mramorovaný list** byl napodoben na doplňcích 1 a 2 epoxidovou pryskyřicí Hxtal NYL-1, probarvenou pigmenty Deffner & Johann: Titanweiß Rutil, Universal Echtrout a pigmenty MICA: bílá třešňová, vínová rudá (Obr. 14 a 15).
- Zlato** bylo imitováno na doplňcích 3–6 použitím plátkové slitiny mědi a zinku (Metal 2,5) nanesené na zavádou pozlacovačskou fermež Mixtion (Obr. 16). Pro větší mechanickou odolnost nanesené vrstvy byly doplňky na závěr přetřeny tenkou vrstvou Hxtal NYLU-1.
- Pro montáž** byl opatřen nový šroub a matice z korozivzdorné oceli. Vše bylo ošetřeno Resistinem ML. Z Lukoprenu N 1522 byly odlišeny dvě podložky o průměru 2,5 cm a tloušťce 3 mm. Připravené pomůcky byly následně zkompletovány s jednotlivými segmenty vázy (Obr. 17–19).
- Na závěr** byl navržen vhodný režim pro uložení i vystavování předmětu.

Doporučená preventivní konzervace

Je doporučeno po dvou letech provést revizi předmětu.

Režim uložení

- Čisté prostředí bez přístupu světla, stabilní klimatické podmínky,
- teplota okolo 20°C, relativní vlhkost 40–60% [Kloučková – Hanykř, 2006].

Režim vystavování

- Stabilní podložka, bariéra před kontaktem s návštěvníky,
- vzhledem k použitým materiálům při restaurování odstínění zdroje UV záření.

Použitá literatura

- ACTON, L., SMITH, N. Practical ceramic conservation. 2003. ISBN 18-612-6483-6, s. 65.
- HANYKŘ, V., KUTZENDÖRFER, J. Technologie keramiky. 2008. ISBN 978-80-8682-48-1, s. 151, 269–270.
- HERAINOVÁ, M. Glazury, keramické barvy a dekorační techniky. 2002. ISBN 80-903-1131-8, s. 35–36.
- CHLÁDEK, J., et al. Dekorace užitkového porcelánu. 1984, s. 50, 150.
- Profesní etický kodex konzervátora-restaurátora. 2009, s. 1.
- RIEGL, A. Moderní památková péče. 2003. ISBN 80-86234-34-7, s. 39.
- SVOBODOVÁ, L. Restaurování slinuté keramiky; Rekonzervační zázahy. 2010, s. 62.

Závěr

Na převzaté váze byl proveden restaurátorský zásah. Byl proveden humanitní průzkum, kterým byl stanoven původ a datace předmětu. Optickým průzkumem byl zhodnocen stav materiálu. Následovalo čištění a lepení ucha, které bylo ve fragmentární podobě. Drobné ztráty byly nahrazeny doplňky, které jsou díky separačnímu náteru reverzibilní. Doplňky byly barevně retušovány. Na závěr byla provedena montáž.

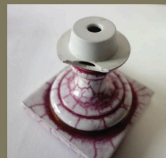
Obr. 1: Kresběná dokumentace

Obr. 3: Segmenty vázy před restaurováním

Obr. 10: Podstavec 2 před čištěním

Obr. 11: Podstavec 2 po čištění

Obr. 12: Postupné lepení ucha

Obr. 13: Lokalizace doplňků

Obr. 14: Příběh barevné retuše na doplňku 1

Obr. 15: Barevná retuše listu na doplňku 1

Obr. 16: Barevná retuše zlata na doplňku 3

Obr. 20: Váza po restaurování